

**Commission Internationale pour la Protection de la Meuse
Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas**

ACTIEPROGRAMMA “MAAS” 1998 - 2003

**Commission Internationale pour la Protection de la Meuse
Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas**

Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas

I.C.B.M.

**Palais des Congrès
Esplanade de l'Europe 2**

B-4020 LIEGE

Tel : +32- 04- 340.11.40

Fax : +32- 04- 349.00.83

E-mail : secr@cipm-icbm.be

INHOUD

	blz.
1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Fasen van het Actieprogramma	5
3. Doelstellingen 1998 - 2003	6
4. Acties in de aanloopfase (1995 - 1997)	7
4.1 Lijst van de relevante stoffen en parameters	7
4.2 Opzet van een homogeen meetnet	7
4.3 Opmaken van inventarissen van lozingen	8
4.4 Opzet van een internationaal waarschuwings- en alarmsysteem	8
4.5 Informatieuitwisseling	8
4.6 Inkadering van bestaande grensoverschrijdende structuren	9
5. Actieprogramma fase 1 (1998 - 2003)	9
5.1 Algemeen	9
5.2 Voortzetting van de in de aanloopfase ingezette acties	9
5.3 Vermindering van de stedelijke lozingen	10
5.4 Vermindering van de industriële lozingen	13
5.5 Vermindering van de diffuse lozingen	16
5.6 Voorkoming van calamiteuze verontreiniging	19
5.7 Evaluatietabel voor de waterkwaliteit	20
5.8 Waterbodem	20
5.9 Instandhouding en herstel van de ecologische kwaliteit	22
5.10 Informatieuitwisseling	25
5.11 Onderzoek en ontwikkeling	27
6. Uitvoering van het Actieprogramma	29

1. SAMENVATTING

Dit Actieprogramma is opgesteld door de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas, ingevolge de opdrachten die zijn vervat in het Verdrag inzake de Bescherming van de Maas (Charleville-Mézières, 1994). Het Programma kent een aanloopfase (1995 - 1997) en drie fasen voor respectievelijk de korte termijn (1998 - 2003), de middel-lange termijn (2003 - 2010) en de lange termijn (één generatie). In dit document zijn hoofdzakelijk de doelstellingen en de acties voor de korte termijn uitgewerkt.

De algemene doelstelling voor de korte termijn is het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de Maas, met bijzondere aandacht voor de fysisch-chemische kwaliteit, de ecologische kwaliteit, de drinkwatervoorziening en het overige watergebruik. De verbetering van de fysisch-chemische kwaliteit van het water zal ook leiden tot een geleidelijke verbetering van de kwaliteit van de waterbodem en het nieuw te vormen sediment. Bovendien zal daarmee een geleidelijke vermindering worden bereikt van de vrachten die door de Maas richting Noordzee worden afgevoerd.

In de aanloopfase van het Actieprogramma heeft de Commissie reeds een lijst opgesteld van stoffen en parameters die van belang zijn voor de Maas. Deze lijst zal regelmatig worden geactualiseerd; met name zullen hieraan de relevante organische microverontreinigingen worden toegevoegd. In januari 1998 is een homogeen meetnet voor de fysisch-chemische kwaliteit van de Maas van start gegaan. Dit meetnet zal in de komende jaren verder worden ontwikkeld en met name worden uitgebreid met parameters voor de biologische kwaliteit. Er werd een begin gemaakt met het inventariseren van de puntlozingen van verontreinigende stoffen in de Maas. Deze inventarissen zullen verder worden verbeterd en ook de diffuse lozingen gaan betreffen. Voorts werd het Internationale Waarschuwings- en Alarmsysteem "Maas" opgezet, dat na een proeffase thans een officiële status heeft gekregen. Een belangrijke publicatie van de Commissie in de aanloopfase was het overzichtsrapport "De kwaliteit van de Maas in 1994".

In de eerste fase van het Actieprogramma worden reeds lopende of geplande nationale of gewestelijke acties, die passen in de doelstellingen, in het Actieprogramma geïntegreerd, waardoor een grotere doorzichtigheid ontstaat en afstemmingsmogelijkheden worden geschapen. Voorts zullen een aantal acties uit de aanloopfase worden voortgezet en daarnaast nieuwe gezamenlijke acties van de Commissie worden opgestart.

De belangrijkste acties situeren zich op het gebied van de vermindering van de stedelijke, de industriële en de diffuse lozingen, de voorkoming van calamiteuze verontreiniging, de bescherming van de kwaliteit van de waterbodem, de instandhouding en het herstel van de ecologische kwaliteit, de evaluatie van de waterkwaliteit, de informatieuitwisseling en onderzoek en ontwikkeling. Voor een aantal van deze onderwerpen ligt daarbij in de eerste fase nog de nadruk op de eigen acties van Partijen. De Commissie streeft naar een ontwikkeling in de richting van meer afgestemde en gezamenlijke acties om gemeenschappelijke streefdoelen te bereiken.

De Commissie zal in het jaar 2000 een tussenrapportage uitbrengen over de vorderingen van de eerste fase en de voorbereiding van de tweede fase van het Actieprogramma. Deze tussenrapportage zal in dat jaar in een ministersconferentie worden besproken, waarbij eventuele bijstellingen van het Actieprogramma kunnen plaatsvinden. De eind-evaluatie van de eerste fase zal in het jaar 2003 plaatsvinden. In dat jaar zal ook de tweede fase van het Actieprogramma worden vastgesteld.

2. INLEIDING

2.1 Algemeen

Ingevolge artikel 5, onder d, van het Verdrag inzake de Bescherming van de Maas (Charleville-Mézières, 1994) is één van de taken van de Commissie: "het opstellen, met het oog op hun uitvoering door de Verdragsluitende Partijen, elk voor zich, van streefdoelen en van een Actieprogramma dat met name maatregelen bevat, gericht op alle soorten puntbronnen en diffuse bronnen van verontreiniging, teneinde de waterkwaliteit en meer in het algemeen het ecosysteem te behouden en te verbeteren".

Dit Actieprogramma dient uit te gaan van het raamwerk van beginselen van handelen dat door het Verdrag wordt aangegeven:

- * De leidende beginselen zijn:
  - a) het voorzorgsbeginsel, uit hoofde waarvan het treffen van maatregelen ter vermindering van mogelijke wezenlijke grensoverschrijdende effecten van het lozen van gevaarlijke stoffen niet wordt uitgesteld om de reden dat het bestaan van een causaal verband tussen de lozing van die stoffen enerzijds en een mogelijk wezenlijk grensoverschrijdend effect anderzijds niet volledig door wetenschappelijk onderzoek is aangetoond;
  - b) het beginsel van preventie, uit hoofde waarvan in het bijzonder schone technologie wordt toegepast, onder economisch aanvaardbare voorwaarden;
  - c) het beginsel dat de beheersing en de vermindering van verontreiniging bij voorrang aan de bron moet plaatsvinden, uit hoofde waarvan de Verdragsluitende Partijen zich ervoor inspannen de beste beschikbare technologieën en de meest milieuveilige handelwijzen ter vermindering van de lozingen van gevaarlijke stoffen vanuit puntbronnen en diffuse bronnen, onder economisch aanvaardbare voorwaarden, toe te passen;
  - d) het beginsel dat de vervuiler betaalt, uit hoofde waarvan de kosten van maatregelen ter voorkoming, beheersing en vermindering van de verontreiniging worden gedragen door de vervuiler.
- * De acties dienen in het gehele stroomgebied vergelijkbaar te zijn, teneinde verstoring van de mededinging te voorkomen.
- * De Verdragsluitende Partijen spannen zich, elk voor zich, ervoor in om met passende maatregelen een integraal beheer van het stroomgebied te verwezenlijken.
- * De Verdragsluitende Partijen beschermen en waar mogelijk verbeteren de kwaliteit van het aquatisch ecosysteem van de Maas, onder andere door inrichtingsmaatregelen en door geleiding van het gebruik van de rivier.
- * Het overleg dient gericht te zijn op het verzekeren van een duurzame ontwikkeling van de Maas en van haar stroomgebied.

De Commissie heeft er in haar onderzoek mee rekening gehouden dat de Maas een complex geheel vormt, gelet op:

- de belangrijke afvoerschommelingen;
- de verschillen in het gebruik van het water;
- de diversiteit van de inrichting en de infrastructuur langs de rivier;
- de ecologische waarde van bepaalde riviervakken.

Tevens werden de EG-richtlijnen betreffende de bescherming van het water door de verschillende partners in hun eigen recht geïmplementeerd.

Andere processen die door de partners worden onderschreven zijn ook richtinggevend, onder meer de besluiten en aanbevelingen in het kader van het Verdrag van Parijs betreffende de bescherming van het mariene milieu van de Noordoost-Atlantische Oceaan (OSPARCOM) en de reductie van de vrachten naar de Noordzee.

In het document van het Actieprogramma wordt uiteraard rekening gehouden met de reeds door de Partijen uitgevoerde acties. Het betreft vaak meerjarenprogramma's en het is maar in beperkte mate mogelijk of zelfs wenselijk deze lopende programma's aan te passen.

De problematiek van de verbetering van de waterkwaliteit, van de ecologische kwaliteit en van de kwaliteit van de natte gebieden, heeft ook verband met het hoog- en laagwaterbeheer. De uitwerking van het Actieprogramma "Maas" is derhalve gebeurd in afstemming met het Actieplan "Hoogwater Maas", waaraan parallel werd gewerkt door de werkgroep "Hoogwater Maas".

Voor de uitvoering van het Maasactieprogramma wordt door het Verdrag voorzien dat elke Partij de noodzakelijke maatregelen neemt die betrekking hebben op het gehele gedeelte van het stroomgebied dat op haar grondgebied ligt.

2.2 Fasen van het Actieprogramma

De ICBM heeft, vooruitlopend op de officiële inwerkingtreding van het Verdrag op 1 januari 1998, haar werk in 1995 aangevat. In de voorafgaandelijke fase van haar werk (1995 - 1997) heeft de Commissie verscheidene gezamenlijke acties tussen de Partijen kunnen aanvatten. Deze gezamenlijke acties betreffen het opstellen van een lijst van relevante stoffen en parameters, het opzetten van een homogeen meetnet, het instellen van een operationeel waarschuwings- en alarmsysteem voor de calamiteuze verontreinigingen, de verwezenlijking van een inventaris van de lozingen en de begeleiding van bestaande internationale samenwerkingsstructuren. Deze punten worden in hoofdstuk 4 hierna nader uitgewerkt ("Acties in de aanloopfase").

In deze aanloopfase werd door de Maascommissie tevens een evaluatie van de kwaliteit van de Maas verwezenlijkt (zie rapport "De kwaliteit van de Maas in 1994"). Dit rapport inventariseert het geheel van de bestaande of momenteel voorziene nationale en regionale programma's van de Partijen. Het betreft meerjarenprogramma's, waarvan de uitvoering niet in vraag wordt gesteld.

In functie hiervan behelst het huidige Actieprogramma "Maas" 3 fasen:

Fase 1 (korte termijn): 1998 - 2003

Deze eerste fase van het Programma omvat het samenbrengen van de bestaande nationale en regionale programma's, met enkele bijkomende gezamenlijke acties. De toegevoegde waarde van de internationale samenwerking situeert zich in de afgestemde uitvoering en de gezamenlijke toetsing van de resultaten. Hiertoe wordt in 2000 door de Commissie een tussenrapportage gemaakt over de vorderingen van de uitvoering van de eerste fase en de voorbereiding van de tweede fase. De eerste fase van het Actieprogramma "Maas" zal worden afgesloten met een eindevaluatierapport in 2003. Tevens zal in 2003 de inhoud van fase 2 van het Actieprogramma "Maas" door de Commissie worden vastgesteld.

Fase 2 (middellange termijn): 2003 - 2010

Op basis van de regelmatige evaluaties van de resultaten van fase 1 wordt een tweede fase voorbereid. De inhoud van deze fase die in 2003 wordt vastgesteld zal meer nadruk leggen op de gezamenlijke acties om gemeenschappelijke streefdoelen te bereiken.

Fase 3 (lange termijn): één generatie

Na uitwerking van fase 2 van het Actieprogramma en bij elke herziening hiervan dient oriënterend overleg plaats te vinden over langetermijnacties, te weten voor één generatie.

Het onderhavige document omvat de reeds aangevatte gezamenlijke acties van de ICBM (zie hoofdstuk 4) en het Actieprogramma fase 1 (zie hoofdstuk 5). Het Actieprogramma kan in functie van de verwezenlijkte resultaten worden bijgesteld.

3. DOELSTELLINGEN 1998 - 2003

De doelstelling van de eerste fase van het Maasactieprogramma 1998 - 2003 kadert binnen de algemene doelstelling van het Verdrag, te weten het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de Maas.

De eerste fase van het Actieprogramma gaat uit van de hiernavolgende thematische hoofdlijnen:

- * behoud en verbetering van de **fysisch-chemische kwaliteit** van het Maaswater;
- * behoud en verbetering van de **ecologische kwaliteit**, teneinde te kunnen komen tot de ontwikkeling van een gediversifieerde levensgemeenschap en een evenwichtige werking van het ecosysteem van de Maas (uitwisseling van soorten tussen gebieden en de voortplanting en migratie van vis). De verbetering van de ecologische kwaliteit omvat een verbetering van de kwaliteit van de visstand en vergt het scheppen van de morfologische en hydraulische voorwaarden om de migratie van trekvis mogelijk te maken;
- * behoud, aan de waterwinpunten, van een waterkwaliteit die voldoende is voor de bereiding van drinkwater en de verbetering van de betrouwbaarheid van de drinkwatervoorziening;
- * behoud en verbetering van de kwaliteit voor overig watergebruik, o.m. door industrie, scheepvaart en recreatie.

De acties die om deze doelstellingen te bereiken zullen worden ondernomen, met name de vermindering van lozingen met het oog op de verbetering van de fysisch-chemische kwaliteit van het water, zullen leiden tot een geleidelijke verbetering van de kwaliteit van de waterbodem en het nieuw te vormen sediment.

Bovendien zal met deze acties een geleidelijke vermindering worden bereikt van de vrachten die door de Maas richting Noordzee worden afgevoerd.

De toetsing van de acties wordt uitgevoerd met behulp van indicatoren en referentiewaarden.

4. ACTIES IN DE AANLOOPFASE (1995 - 1997)

4.1 Lijst van relevante stoffen en parameters

Het rapport van de Commissie "De kwaliteit van de Maas in 1994" geeft een eerste synthese van de nationale en/of regionale problemen die door de Partijen ervaren worden in de verschillende riviervakken. Deze problemen zijn uiteraard ook afhankelijk van het gebruik en de doelstellingen voor (delen van) de Maas en de drempelwaarden of geldende nationale/gewestelijke normen.

Door de Commissie werd reeds in 1995 een lijst van stoffen/parameters opgesteld die als relevant voor de Maas te beschouwen zijn. Deze lijst werd reeds enkele keren herzien en laatstelijk vastgelegd tijdens de plenaire vergadering op 10 maart 1998. De lijst wordt als werkdocument gebruikt voor het programma van het homogene meetnet en voor de inventarisatie van de lozingen. Momenteel wordt in de Commissie een meer diepgaande studie uitgevoerd betreffende andere relevante stoffen/parameters die even-tueel voor de Maas in beschouwing dienen te worden genomen. Deze stoffen/parameters zijn opgenomen in de lijst van kandidaat-stoffen/parameters. De evaluatie wordt momenteel uitgevoerd via een analyse van de gehalten in water, waterbodembodem, zwevend stof en organismen op basis van geldende nationale/gewestelijke doelstellingen.

4.2 Opzet van een homogeen meetnet

In de aanloopfase werd door de Commissie een homogeen meetnet van de fysisch-chemische kwaliteit van de Maas opgezet. De met dit meetnet bereikte resultaten moeten leiden tot:

- het doen van wetenschappelijk correcte uitspraken over de stand van zaken m.b.t. parameters die relevant zijn voor de fysisch-chemische kwaliteit van de Maas;
- het toetsen van de resultaten aan de gemeenschappelijke kwaliteitsdoelstellingen en, in afwachting daarvan, van de huidige kwaliteitsdoelstellingen bij elk der Partijen;
- het volgen van de evolutie van de kwaliteit van de Maas in tijd en ruimte;
- het berekenen van vrachten in de rivier;
- het volgen van de effecten van het Actieprogramma "Maas", teneinde dit eventueel te kunnen bijsturen.

Het meetnet bestaat uit 17 meetlokaties:

- 6 in Frankrijk (Goncourt, Brixey, Saint Mihiel, Inor, Donchéry en Ham-sur-Meuse);
- 5 in Wallonië (Agimont, Dave, Andenne, Luik/Pont de Fragnée en Wezet);
- 2 in Vlaanderen (Lanaken en Kinrooi);
- 4 in Nederland (Eijsden, Belfeld, Keizersveer en de Haringvlietsluizen).

Vanaf januari 1998 worden op al deze meetlokaties om de 4 weken de parameters van de door de Commissie vastgestelde lijst van stoffen/parameters gemeten. De modaliteiten van de gegevensverzameling zullen worden aangepast aan de stand van de werkzaamheden van de Commissie.

Aanbevelingen met het oog op harmonisering van de bemonstering van macro-evertebraten in de Maas zijn in voorbereiding. Een studie naar de bemonsteringmethoden van de vispopulaties is aangevat. Voorgesteld zal worden de biotische index en eventueel andere biologische parameters deel te laten uitmaken van het luik "biologische kwaliteit" van het homogene meetnet.

4.3 Opmaken van inventarissen van lozingen

Voor de inventarisatie van de lozingen heeft de Commissie een gemeenschappelijke systematiek aanvaard. Momenteel wordt de inventaris opgemaakt van de industriële en stedelijke puntlozingen in het gehele stroomgebied, met inbegrip van het Duitse en Luxemburgse deel. De afstemming van de inventaris van puntbronnen dient nog te worden verbeterd teneinde de effecten van de ondernomen acties op een geheel bevredigende wijze te kunnen volgen. Voor wat betreft de inventaris van de diffuse lozingen, dienen in de eerste fase van het Actieprogramma methoden te worden ontwikkeld en een eerste inventaris te worden uitgevoerd.

4.4 Opzetten van een internationaal waarschuwings- en alarmsysteem

Eén van de meest dringende opgaven van de Commissie, bij het aanvangen van haar werkzaamheden in 1995, was het opzetten van een internationaal waarschuwings- en alarmsysteem voor de Maas. De hiernavolgende acties werden in de aanloopfase uitgevoerd.

In juli 1996 werd door de Commissie een internationaal waarschuwings- en alarmsysteem voor de Maas afgesproken. Het systeem is gebaseerd op de afstemming van de bestaande nationale/gewestelijke alarmsystemen. Door de Commissie werd een procedure en een meldformulier vastgelegd. Elke Partij stelde een continu werkende hoofdwaarschuwing-post in. Een proefalarm werd met succes uitgevoerd; andere proefalarmen zullen met regelmaat plaatsvinden.

Bij de officiële installatie van de Commissie zal het Internationale Waarschuwings- en Alarmsysteem "Maas" een definitieve status krijgen. De evaluatie en de verbetering van het waarschuwings- en alarmsysteem is een permanente taak voor de Commissie. Er zullen o.a. afspraken worden gemaakt over de keuze van criteria en drempelwaarden voor alarmering.

4.5 Informatieuitwisseling

Met het regelmatig publiceren van verslagen streeft de Commissie ernaar de bevolking zo goed mogelijk te informeren over de toestand van de Maas en de stand van de internationale samenwerking inzake de verbetering van de kwaliteit van de Maas in ruime zin. De hiernavolgende documenten zijn opgesteld:

- De kwaliteit van de Maas in 1994 (in 1997 uitgegeven);
- Inventaris van de metingen van de fysisch-chemische kwaliteit van de Maas in 1994 (intern werkdocument van de Commissie);
- Inventaris van de metingen van de ecologische kwaliteit van de Maas in 1994 (intern werkdocument van de Commissie);
- Inventaris van de bestaande functies, doelstellingen en actieprogramma's (intern werkdocument van de Commissie).

4.6 Inkadering van de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren

Door de Commissie werd een inventaris opgemaakt van de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren betreffende de problemen inzake kwaliteit van het oppervlak-

tewater. In de plenaire vergadering van 23 april 1996 werd besloten een aantal van deze samenwerkingsverbanden in te kaderen om dubbel werk te voorkomen.

5. ACTIEPROGRAMMA FASE 1 (1998 - 2003)

5.1 Algemeen

Zoals in paragraaf 2.2 gesteld omvat fase 1 van het Actieprogramma (korte termijn) de periode 1998 - 2003.

Het Actieprogramma fase 1 vloeit voort uit:

- gezamenlijke acties van de Partijen, waaronder een aantal reeds in de aanloopfase gestart;
- het samenbrengen van eigen acties van iedere Partij.

Dit Programma fase 1 verwijst naar internationale, nationale of regionale programma's die door de Partijen worden uitgevoerd en die als voornaamste doel hebben de geleidelijke verbetering van de waterkwaliteit van de Maas, die voor de meeste parameters sinds reeds ruim tien jaar bestaat, voort te zetten.

Een overzicht van deze voorgenomen acties volgt hierna. In deze eerste fase van het Actieprogramma wordt een onderscheid gemaakt tussen de gemeenschappelijke acties en de acties die uit bestaande internationale en nationale/gewestelijke acties voortvloeien. Door de integratie van deze bestaande acties in het Actieprogramma "Maas" ontstaat een grotere doorzichtigheid, zowel voor de deskundigen van de Commissie als voor de belanghebbende burgers. Dit verbetert tevens de afstemmings- en eventueel de integratiemogelijkheden van de acties.

5.2 Voortzetting van de in de aanloopfase ingezette acties

De volgende in de aanloopfase aangevatte acties zijn permanente opdrachten van de Commissie en zullen in de fase 1 worden voortgezet:

- * opstelling van de lijst van relevante stoffen en parameters voor de Maas;
- * ontwikkeling en gebruik van het homogene meetnet;
- * voortzetting en verbetering van de inventaris van puntlozingen;
- * werking van het waarschuwings- en alarmsysteem voor de calamiteuze verontreinigingen;
- * voortzetting van de informatieuitwisseling en begeleiding van de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren.

5.3 Vermindering van de stedelijke lozingen

De hiernavolgende acties worden voor de eerste fase voorzien:

Frankrijk

Het gehele Franse Maasbekken (van het "Bassin Rhin-Meuse") is tot kwetsbaar gebied verklaard in de zin van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG). In het SDAGE zijn de bepalingen met betrekking tot de reductie van de fosforbelasting verder versterkt (zie 5.4).

Een vijftigtal gemeenten zijn reeds bezig met een werkprogramma op basis van een overeenkomst met de Agences de l'eau Rhin-Meuse en Artois-Picardie, waaronder de belangrijkste zijn: Charleville-Mézières, Givet, Sedan, Longwy, Verdun, Neufchâteau, Maubeuge en Avesne-sur-Helpe. Het geheel van de geprogrammeerde werken betreft ongeveer driekwart van de huishoudelijke vervuiling in het Franse deel van het Maasbekken en heeft zowel betrekking op de rioleringen als op de uitbreiding van de zuiveringscapaciteit.

Wallonië

In het Waalse Maasbekken zijn als kwetsbare gebieden verklaard in de zin van de Europese richtlijn betreffende stedelijk afvalwater (91/271/EEG):

- de Maas tussen de Franse grens en het innamepunt voor de drinkwatervoorziening te Tailfer;
- de Semois en haar zijrivieren van hun bronnen tot aan de Franse grens;
- de Samber, van de Franse grens tot aan de samenvloeiing met de Maas;
- de Vesder en haar zijrivieren, van hun bronnen tot aan de innamepunten voor de drinkwatervoorziening te Eupen;
- de Gileppe en haar zijrivieren, van hun bronnen tot aan het innamepunt te Jalhay;
- de Warche en haar zijrivieren, van hun bronnen tot aan het innamepunt te Waimes;
- de Ourthe en haar zijrivieren, van hun bronnen tot aan het innamepunt te Houffalize;
- de Lhomme en haar zijrivieren, van hun bronnen tot aan het innamepunt te Couvin;
- de stuwmeren van het Eau d'Heure en de stroomgebieden waaruit ze gevoed worden.

Voor wat betreft de huishoudelijke lozingen hebben de 262 Waalse gemeenten een algemeen gemeentelijk rioleringsplan opgesteld, dat momenteel door de bevoegde Minister wordt goedgekeurd. Deze plannen omgrenzen de gerioleerde of rioleerbare zones (aangesloten of aan te sluiten op een rwzi) en de niet rioleerbare zones die niet kunnen worden aangesloten op een rwzi en waar de woningen met een individuele zuiveringsinstallatie moeten worden uitgerust. De systemen voor individuele zuivering in de niet rioleerbare zones moeten voldoen aan de voorwaarden van een specifiek besluit van de Regering inzake de inzameling van stedelijk afvalwater.

De Waalse Regering heeft voorts op 18 mei 1995 het Meerjarenprogramma voor de vermindering van de vervuiling van de oppervlaktewateren vastgesteld. Dit programma is gebaseerd op de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG) en op het Waalse decreet van 7 oktober 1985 inzake de bescherming van de oppervlaktewateren. Het bevat de programmering van de openbare zuivering van stedelijk afvalwater, verdeeld over de verschillende jaren en voorzien van een daarbij toegekende begroting. Dit Meerjarenprogramma wordt elk jaar door de Regering geactualiseerd. De belangrijkste mijlpalen van dat programma zijn de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) van Verviers-Wegnez met 110.000 inwonerequivalenten (IE) en de rwzi's van Luik-Angleur (55.000 IE), van Pepinster-Colfontaine (50.000 IE), van Virton (18.000 IE), van Charleroi-centrum/Montignies-s-Sambre (200.000 IE), van Pont-à-Celles (45.000 IE), van Courcelles (30.000 IE), van Dinant (21.000 IE), van Namen (100.000 IE), van Sambreville (45.000 IE) en de modernisering en uitbreiding van de rwzi van Juprelle-Lantin.

De behandeling van stedelijk afvalwater is het onderwerp van een besluit van 23 maart 1995 van de Waalse Regering, waarin de lozingsvoorwaarden van collectieve rwzi's zijn geregeld alsmede de toetsingsmethoden voor de controle en de evaluatie van de zuiveringsresultaten. Openbare rwzi's zullen een lozingsvergunning overeenkomstig deze regeling krijgen.

In de kwetsbare zones worden of zullen alle openbare waterzuiveringsinstallaties met een capaciteit van meer dan 10.000 IE verplicht uitgerust worden met een tertiaire zuivering. Buiten de kwetsbare zones worden alle nieuwe openbare waterzuiveringsinstallaties met een capaciteit van meer dan 10.000 IE met een tertiaire zuivering uitgerust.

Vlaanderen

Het gehele Vlaamse Maasbekken is tot kwetsbaar gebied verklaard in de zin van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG), die volledig is omgezet in gewestelijke wetgeving (VLAREM II). De uitvoering gebeurt op twee niveaus: het Vlaams Gewest dient binnen het vastgestelde tijdschema de bovengemeentelijke infrastructuur van rwzi's en collectoren (stamriolen) uit te bouwen en de gemeenten worden geacht binnen datzelfde tijdschema te zorgen voor de uitbouw van hun openbare riolering. Eind 1995 bedroeg de rioleringsgraad in Vlaanderen 81% en de zuiveringsgraad 35%. Er bestaan echter grote verschillen tussen de verschillende bekkens: de zuiveringsgraad in het bekken van de Maas bedraagt 63%.

In de rollende vijfjareninvesteringsprogramma's (IP's) voor bovengemeentelijke infrastructuur, die jaarlijks worden opgemaakt, zijn de volgende rwzi's in het Maasbekken gepland: Voeren-Moelingen (1.000 IE, voorzien op IP 2000), Voeren-Teuven (700 IE, voorzien op IP 2001-2003), Voeren-'s-Gravenvoeren (2.100 IE, nog niet voorzien op IP), Maasmechelen-Boorseme (1.800 IE, voorzien op IP 2001-2003), Maaseik-Kessenich (4.500 IE, oplevering medio 1999), Bochelt-Lozen (2.000 IE, voorzien op IP 1999), Hechtel-Eksel (11.000 IE, in aanbouw) en Hamont-Achel (14.000 IE, oplevering begin 1998). In het deelstroomgebied van de Mark, inclusief Kleine A, zijn alle geplande rwzi's operationeel en is de bovengemeentelijke infrastructuur voor 90% uitgevoerd.

Naast de bovengenoemde IP's wordt in de planperiode 1997-2001 gewerkt op basis van de volgende programma's:

- rollende subsidiëringsprogramma's voor gemeentelijke rioleringsprojecten;
- subsidiëringsprogramma's voor gemeentelijke projecten van kleinschalige waterzuivering;
- uitwisseling van actuele gegevens met de gemeenten;
- renovatieprojecten van bestaande bovengemeentelijke infrastructuur.

Nederland

Het gehele Nederlandse Maasbekken is tot kwetsbaar gebied verklaard in de zin van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG). De komende jaren zal nog veel worden geïnvesteerd in rioolwaterzuiveringsinstallaties teneinde de afgesproken stikstofverwijdering bij de zuivering van stedelijk afvalwater te realiseren.

Hoewel bijna alle huishoudens zijn aangesloten op de riolering blijft de zorg voor een goed rioleringsstelsel een belangrijk speerpunt van het beleid. Door middel van het opstellen van gemeentelijke rioleringsplannen wordt invulling gegeven aan adequaat beheer en onderhoud van de riolering. Tevens wordt hierbij de problematiek van de watervervuiling vanuit overstorten aangepakt. Bij dit laatste worden voor bestaande situaties bergbezinkbassins en het afkoppelen van verhard oppervlak als maatregelen overwogen. In nieuwe woonge-

bieden wordt vrijwel altijd gekozen voor een verbeterd gescheiden stelsel of, in toenemende mate, voor een gemengd rioolstelsel met afgekoppeld verhard oppervlak en bodeminfiltratie.

Duitsland

Het gehele Duitse Maasbekken is tot kwetsbaar gebied verklaard in de zin van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG). Ingevolge de Duitse Wet op de Waterhuishouding ("Wasserhaushaltsgesetz") moet de verontreiniging door lozingen van installaties voor de behandeling van stedelijk afvalwater volgens de stand van de techniek worden begrensd. In de federale "Verordening inzake de eisen met betrekking tot de lozing van afvalwater in waterlopen" zijn de grenswaarden voor stedelijk afvalwater, gerangschikt naar grootteklasse van de rwzi's, opgenomen.

Ingevolge verschillende verordeningen van de federale overheid en van de deelstaat Noordrijn-Westfalen ter uitvoering van onder andere richtlijn 91/271/EEG geldt voor de eerstkomende jaren het volgende programma van maatregelen:

- voortgezette en geïntensiveerde toepassing van de verschillende programma's en maatregelen ter vermindering van de nutriëntenbelasting, gericht op verdere nitrificatie en denitrificatie alsmede fosforverwijdering;
- aansluiting van meer inwoners aan zuiveringsinstallaties;
- verbetering van de regenwaterafvoer, te weten door berging van water, infiltratie danwel gescheiden afvoer van de neerslag die niet gezuiverd behoeft te worden en bouw van regenwaterzuiveringsinstallaties voor de vermindering van de vuilvracht uit gemengde rioolstelsels;
- doorlatend maken van bestaande verharde oppervlakken en vermindering van het percentage verhard oppervlak bij nieuwe uitbreidingsplannen.

De uitbreiding van rwzi's, voor verdergaande afvalwaterzuivering ter vermindering van de vrachten van de nutriënten fosfor en stikstof, nadert in de deelstroomgebieden van de Roer en de Swalm reeds het stadium van voltooiing. In het deelstroomgebied van de Niers is nog verbetering van de bestaande rwzi's nodig met het oog op verdere reductie van het stikstofgehalte; de maatregelen voor de fosforreductie zijn in dit gebied al grotendeels genomen.

Luxemburg

Het gehele Luxemburgse Maasbekken is tot kwetsbaar gebied verklaard in de zin van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (91/271/EEG).

Gezamenlijk

De Commissie zal in de eerste fase bestuderen of er redenen zijn, vanuit het gezichtspunt van de Maas als internationale rivier, om voor een groter deel van, of voor het gehele stroomgebied van de Maas extra maatregelen te nemen ter bestrijding van de eutrofiëring. Zonodig zal zij hierover een aanbeveling aan de Partijen richten.

De Commissie zal de informatieverzameling coördineren betreffende de rioolstelsels en de verbetering van deze stelsels in het Maasstroomgebied en zal zonodig een aanbeveling over dit onderwerp aan de Partijen richten.

5.4 Vermindering van de industriële lozingen

In de eerste fase van het Actieprogramma zijn de volgende acties voor de controle en de vermindering van de verontreiniging uit industriële puntbronnen voorzien:

Frankrijk

Het VIIe Werkprogramma van de Agence de l'Eau Rhin-Meuse (1996-2000) kent een eenduidige aanpak voor het gehele Franse deel van de stroomgebieden van Rijn en Maas. Het programma voor het Franse Maasbekken is daarom gebaseerd op zowel lokale behoeften als op het Noordzeeactieprogramma, de Europese richtlijnen en het Actieprogramma "Rijn".

Naar aanleiding van de eutrofiëringsproblemen in de Franse Maas zijn in het "Structuurschema voor de inrichting en het beheer van het water" (SDAGE) versterkte bepalingen opgenomen voor de vermindering van de vervuilende fosforvracht, die verder gaan dan de voorschriften uit de Europese richtlijn betreffende kwetsbare gebieden. Op deze wijze moet in het Franse Maasstroomgebied bij lozingen van elke soort, en niet slechts bij stedelijke lozingen, een defosfateringsbehandeling plaats vinden:

- stroomafwaarts van Verdun, indien ze groter zijn dan 20 kg fosfor per dag (5000 inwonerequivalenten);
- stroomopwaarts van Verdun, voor alle lozingen door toepassing van de beste beschikbare technologieën.

De belangrijkste acties op het gebied van de vermindering van de verontreiniging van de Franse Maas uit industriële bronnen zijn:

- de aanwending van schone technologie en de verbetering en het betrouwbaarder maken van bestaande systemen voor de inzameling en behandeling van afvalwater, de slibbehandeling daarbij inbegrepen;
- het uitbreiden van rioolwaterzuiveringsinstallaties, die onvoldoende uitgerust zijn, met name voor de verwijdering van stikstof en fosfor (zie bovenstaande alinea);
- het rekening houden met de vervuiling door regenval;
- het voorkomen van calamiteuze verontreiniging door veiligheidsmaatregelen bij bedrijven;
- het ontwikkelen van middelen voor eigen bewaking van lozingen door bedrijven;
- de zorg voor de goede werking van zuiveringsinstallaties;
- de verwijdering van giftige afvalstoffen in gespecialiseerde installaties.

Wallonië

Wallonië heeft in 1988 een streng beleid ingezet ter vermindering van de lozingen uit de industrie. De belangrijkste uitvoeringswetgeving daarbij is het besluit van de Waalse Executieve van 9 maart 1989, gewijzigd bij het Besluit van 23 december 1993 aangaande de lozingsvergunningen voor industrieel afvalwater en het decreet van 30 april 1990, gewijzigd bij het decreet van 23 december 1993, waarmee een heffing op de lozing van industrieel en huishoudelijk afvalwater werd ingesteld, in uitvoering van het principe "de vervuiler betaalt". De toepassing van deze reglementering en de verbetering van de industriële processen hebben geleid tot een vermindering van de industriële lozingen in het aquatisch milieu met meer dan 50%, welke situatie nog in wezenlijke mate zal verbeteren voor 2003.

Voor bestaande industriële lozingen op oppervlaktewater wordt in Wallonië een stand still beleid toegepast. De Milieu-inspectie is belast met het bewaken van de industriële activiteiten en van haar effecten op alle compartimenten van het milieu, teneinde de handhaving van de bereikte resultaten te verzekeren.

Voor wat betreft nieuwe industriële activiteiten wordt in Wallonië het gebruik van de beste beschikbare technieken, die economisch haalbaar zijn, opgelegd.

Vanaf 1999 stelt Wallonië een geïntegreerde milieuvergunning in, waarmee een integrale benadering van de verschillende milieuaspecten van een industriële activiteit mogelijk wordt en waarvan een verder positief effect op het aquatisch milieu wordt verwacht. Deze vergunning houdt mede de bedrijfseigen controle van de lozingen van industrieel afvalwater in.

Ook wordt voorzien in de coördinatie van de bestemming van economische zones in de gewestplannen en in de algemene saneringsplannen.

Vlaanderen

Het Vlaams Gewest past een sturend vergunningenbeleid voor bedrijven toe. Daarbij gelden voor elk bedrijf de voorwaarden die zijn opgenomen in VLAREM en die een strikte invulling geven van het Decreet Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid. Daarbij gelden met name het voorkomingsbeginsel, het beginsel van sanering aan de bron, het beginsel dat de vervuiler betaalt, het voorzorgsbeginsel en het standstillbeginsel. De bedrijven zijn verplicht de beste beschikbare technieken toe te passen, waarvoor een groot aantal sectoriële normen zijn uitgewerkt. Indien noodzakelijk ter bescherming van het ontvangende water worden er strengere voorwaarden opgelegd. Tevens moeten bedrijven meetpunten voorzien om hun effluentstroom te kunnen meten, bedrijfseigen controles uitvoeren en een emissiejaarverslag opmaken. Daarnaast controleert de Milieu-inspectie van AMINAL de naleving van de vergunningen.

In zijn ruime betekenis houdt het sturend vergunningenbeleid alle maatregelen in om, via een wisselwerking tussen overheid en industrie, tot een betere kwaliteit van het oppervlaktewater te komen. Er wordt hierbij van uit gegaan, dat vergunningen een dynamisch gegeven zijn, die mee kunnen evolueren met de mogelijkheden. Daarbij wordt de verantwoordelijkheid steeds meer verschoven naar de bedrijven zelf, die actief moeten meewerken en initiatieven nemen om de negatieve milieu-effecten die zij veroorzaken zoveel mogelijk te beperken.

In dit kader zal in de planperiode 1997 - 2001 van het bij decreet vastgestelde gewestelijke milieubeleidsplan worden gewerkt aan de volgende actiepunten:

- het verder ontwikkelen van een sturend vergunningenbeleid van overheid en industrie;
- het onderzoeken van de mogelijkheden tot afkoppeling van de rioleringsstelsels van bedrijfsafvalwater van de huidige en potentieel meest vervuilende bedrijven, waarbij deze bedrijven verplicht worden over te gaan tot eigen zuivering;
- het afstemmen van de vergunde vuilvracht op de werkelijk geloosde en betaalde vuilvracht;
- het volgen van de ontwikkelingen in de beste beschikbare technieken en het herzien van de sectoriële voorwaarden;
- het uitwerken van richtlijnen inzake zuinig watergebruik;
- het ontwikkelen van een crisisbeheer;
- het verder ontwikkelen van het heffingenbeleid.

Nederland

Leidende beginselen van het Nederlandse emissiebeleid zijn: vermindering van de verontreiniging, het standstillbeginsel en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Nederland heeft in de periode tot 1995 sterk de nadruk gelegd op bronbestrijding en toepassing van de "stand der techniek" bij de aanpak van industriële lozingen. De saneringen zijn veelal tot stand

gekomen door de realisatie van zuiveringsinstallaties, maar daarnaast zijn saneringen bereikt door het vervangen van bezwaarlijke stoffen bij productieprocessen en door proceswijzigingen. Een belangrijke leidraad daarbij zijn de ontwikkelingen met betrekking tot de "beste beschikbare technieken" in diverse internationale commissies en overlegkaders. De lozingssituatie bij de Nederlandse industrie voldoet in het algemeen aan de "stand der techniek". Bij het streven naar verdere reductie van de emissie door de industrie wordt het accent gelegd op langetermijnoplossingen zoals goede product- en grondstofkeuze, schone technologie en het sluiten van (water)kringlopen.

Duitsland

Sinds het begin van de jaren tachtig worden grenswaarden voor afvalwater door middel van sectoriële regelingen ingevolge de Wet op de Waterhuishouding (Wasserhaushalts-gesetz) vastgesteld en gecontroleerd. Dit heeft een duidelijke vermindering van de lozingen en van de vrachten van schadelijke stoffen tot gevolg gehad. Door de wijziging van deze wet in 1996 is voor de afzonderlijke industriële sectoren een samenhangend systeem met verhoogde eisen voor de zuivering van afvalwater ingevoerd. Door de Verordening inzake eisen met betrekking tot het lozen van afvalwater in oppervlaktewateren van maart 1997 richt de vermindering van de vracht van schadelijke stoffen zich nu steeds naar de laatste stand der techniek. Door deze strengere eisen aan industriële lozingen, die zowel voor de directe als de indirecte lozingen gelden, wordt juridisch bindend voor het gehele Duitse Maasbekken een nog verdergaande vermindering van de waterverontreiniging uit industriële bronnen gevorderd.

In dit verband zullen in de komende jaren de volgende maatregelen worden uitgevoerd:

- vermindering van de vrachten van schadelijke stoffen door de inzet van behandelingsinstallaties volgens de stand van de techniek;
- vermindering van de vrachten van schadelijke stoffen in industriële lozingen door gebruik van waterbesparende methoden bij was- en reinigingsprocessen;
- vermindering van de thermische belasting door het gebruik van alternatieve koel-systemen;
- vermindering van de verontreiniging van het afvalwater van bedrijven door het gebruik van grondstoffen en hulpstoffen die weinig schadelijke stoffen bevatten;
- vermindering van de belasting van het oppervlaktewater door de bouw van bekkens voor de zuivering van regenwater bij bedrijven waar dit neerslagwater vervuild is;
- vermijding van de belasting van het oppervlaktewater door vermindering van het percentage verhard oppervlak bij bedrijven;
- infiltratie of directe afvoer van niet verontreinigd regenwater op bedrijfsterreinen;
- op alle milieucompartimenten gerichte controle van de industriële lozingen door de overheid;
- aanvulling van de controle die van overheidswege plaatsvindt door de wettelijk verplichte permanente bedrijfseigen controle van het afvalwater.

Gezamenlijk

Elk der Partijen heeft een inventaris van de industriële puntlozingen in 1994 in zijn deel van het stroomgebied van de Maas bij de Commissie ingebracht. Deze inventarissen zullen in de mate van het mogelijke worden geharmoniseerd om de lozingsgegevens te kunnen evalueren via de opstelling van een gemeenschappelijke meet- en evaluatiemethode. Het geheel van de inventaris zal worden uitgesplitst naar bedrijfstakken en naar stoffen. Hierdoor zullen de nog nodige acties ter vermindering van de verontreiniging naar voren gebracht kunnen worden.

De mogelijkheid om de beste beschikbare technieken (BBT) aan te wenden zal systematisch worden bestudeerd, zoals bepaald in het Verdrag.

5.5 Vermindering van de diffuse lozingen

Volgende acties worden momenteel voorzien:

Frankrijk

De bestrijding van de diffuse verontreiniging bestaat uit een geheel van voorlichtingsacties en financiële aansporingen, die de reglementaire beschikkingen die op nationaal niveau zijn genomen vervolledigen. Daarbij zijn te noemen:

- de voorlichting aan de landbouw in het kader van programma's voor optimalisering van bemesting in de deelstroomgebieden van de Chiers en de Bar;
- de opzet van programma's voor het nuttig gebruik in de landbouw van afvalstoffen, door optimale verspreiding van zuiverings-slib in de departementen van de Ardennen en van de Maas;
- de bestrijding van de vervuiling vanuit de veeteelt in het kader van het nationale programma voor de beheersing van de vervuiling vanuit landbouw en veeteelt;
- de aansporing tot verwijdering van giftige afvalstoffen, die in kleine hoeveelheden worden geproduceerd door gespecialiseerde eenheden van kleine en middelgrote ondernemingen.

Wallonië

Er wordt gewerkt aan een ontwerp reglementering en bewaking van huishoudelijke opslag van dieselolie en aan een ontwerp reglementering van kwiklozingen uit tandarts-enpraktijken.

Met betrekking tot de landbouw zijn modaliteiten voor de verspreiding van mest van veehouderijen sinds 1991 van kracht. De bescherming van het water tegen de vervuiling door nitraten uit de landbouw wordt op de volgende wijze bewerkstelligd:

- vaststelling van een procedure en criteria voor de aanwijzing van de kwetsbare gebieden;
- toepassing van een code voor goede landbouwpraktijk;
- uitwerking van actieprogramma's voor de kwetsbare gebieden. Deze bevatten o.m. bepalingen met betrekking tot de periodes voor de verspreiding van bepaalde mest stoffen en de capaciteit van de opslagtanks voor mest uit veehouderijen.

Bijvoorbeeld werd het gebied van het grondwater in de krijtformatie van de Haspengouw, westelijk van Luik, aangewezen als kwetsbaar gebied in de zin van richtlijn 91/676/EEG inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

Ook op landbouwgebied worden bewustmakingsacties gevoerd ten aanzien van de landbouwpraktijk in brede zin, in het bijzonder via:

- adviezen van de Fyto-en Nitratencomités waarbij alle belanghebbenden worden betrokken;
- specifieke demonstraties (mestcompostering);
- bevordering van gesubsidieerde maatregelen inzake landbouw en milieu;
- invoering van een "technische controle" op het materieel voor de verspreiding van bestrijdingsmiddelen met in het bijzonder een optimale regeling van de sproeiapparatuur;
- riviercontracten (bijvoorbeeld voor de Bovenmaas).

Bewustmakingsacties zullen worden ondernomen voor de overheden (wegen, spoorwegen, leger) teneinde de lozingen van antivries, bestrijdingsmiddelen en koolwaterstoffen in het milieu te beperken.

Vlaanderen

De bestrijding van de verontreiniging van het oppervlaktewater door verliezen van nutriënten vanuit de landbouw wordt geregeld door de VLAREM-regelgeving en het Mestactieplan (MAP) dat op 1 januari 1996 in werking is getreden. Of dit geheel van maatregelen toereikend zal zijn voor het behalen van de gewenste waterkwaliteit is momenteel nog niet duidelijk. De ervaring in Nederland leert evenwel, dat na het terugbrengen van de lozingen van zuurstofbindende stoffen de vermessing van het oppervlaktewater het grootste probleem is. De aanrijking van het oppervlaktewater met nutriënten zal dus niet enkel dienen te worden aangepakt door strengere bemestingsnormen. Bijkomende maatregelen zijn nodig om de impact van de landbouw op het aquatisch ecosysteem te verminderen.

Een mogelijke effectgerichte maatregel is het aanleggen van bufferzones langs de waterloop en vegetatieve zuivering in situ aan de rand van de waterloop of in grachten. Uit een recente studie van het Instituut voor Natuurbehoud, uitgevoerd in opdracht van de VMM, blijkt dat niet alleen het gehalte aan nutriënten, maar ook de organische verontreiniging van het oppervlaktewater door deze stroken of aanplantingen van moerasvegetatie en de ermee in symbiose levende micro-organismen aanzienlijk kan worden gereduceerd. Aangezien een aantal technieken voor natuurtechnische milieubouw bij de inrichting en het beheer van de waterlopen een aanzienlijk effect kan hebben voor wat de reductie van de aanvoer van nutriënten en het verhogen van het zelfreinigend vermogen betreft, zal het gebruik van deze technieken bij de bevoegde besturen worden gestimuleerd. Het opzetten van doelgerichte en functionele sensibiliseringsacties is onontbeerlijk voor het welslagen van de acties gericht op de verschillende actoren in de landbouw. In dit kader zal een code van goede landbouwpraktijk worden uitgewerkt.

In de planperiode 1997 - 2001 van het Milieubeleidsplan wordt gewerkt aan de volgende actiepunten met betrekking tot het oppervlaktewaterbeleid in landelijke gebieden:

- het actief deelnemen aan de evaluatie van het Mestactieplan in 1998 en het bijsturen van dit plan;
- het meewerken aan initiatieven inzake saneringsmaatregelen ter voorkoming van verontreiniging van het oppervlaktewater door landbouwbedrijven;
- het opstellen van reductieprogramma's voor bestrijdingsmiddelen;
- het stimuleren van de aanleg van bufferstroken en de herwaardering van grachtenstelsels;
- het stimuleren van natuurtechnische milieubouw.

Verscheidene van deze acties geven uitvoering aan EU-richtlijnen (Nitraatrichtlijn) of aan internationale verbintenissen (PARCOM, Noordzeeconferenties) die door België zijn onderschreven.

Het Milieubeleidsplan 1997 - 2001 voorziet, behalve voor bestrijdingsmiddelen, in de opstelling van reductieprogramma's voor een aantal gevaarlijke stoffen (zware metalen en organische microverontreinigingen) uit de lijsten van de Derde en de Vierde Noordzeeconferentie en uit lijst II van de richtlijn "gevaarlijke stoffen" (76/464/EEG). Daarnaast is er een afvalstoffenplan dat het selectief ophalen van afval inhoudt en daarmee de verspreiding naar andere milieucompartimenten tegengaat.

Tenslotte wordt verwezen naar het pact, afgesloten tussen de drinkwaterbedrijven en de Belgische Vereniging van de Industrie van Fytosanitaire Producten, waarmee beoogd wordt

elke negatieve ontwikkeling van de problematiek van de bestrijdingsmiddelen op korte termijn te voorkomen, en op langere termijn te evolueren naar een reële verbetering ervan.

Nederland

Hoewel de puntlozingen afkomstig van industriële en communale bronnen de afgelopen jaren duidelijk zijn afgenomen, wat geresulteerd heeft in een aanzienlijke verbetering van de waterkwaliteit, zijn water en waterbodems nog steeds niet schoon genoeg. Een verdergaande stap in de reductie van emissies is dan ook noodzakelijk. In de komende periode wordt de nadruk gelegd op de aanpak van diffuse bronnen: verontreiniging uit de landbouw, bouwmaterialen, scheepvaart, wegverkeer en atmosferische depositie. De maatregelen zullen zich vooral richten op het beperken, wijzigen of verbieden van gangbare toepassingen van milieubelastende producten en bouwmaterialen (meest milieuveilige handelwijze).

In dit kader is in februari 1997 het "Actieprogramma diffuse bronnen" vastgesteld door betrokken Nederlandse overheden. Hierin is een groot aantal bestaande en nieuwe projecten opgenomen die zijn gericht op het terugdringen van diffuse verontreiniging.

In 1993 vormde een hoog gehalte diuron in het Maaswater aanleiding de inname van voor de drinkwaterbereiding langdurig te staken. Diuron wordt ondermeer door gemeenten toegepast voor onkruidbestrijding. Een gerichte actie heeft ertoe geleid dat in de meeste gemeenten geen diuron meer wordt gebruikt. Beheerders van wegen en openbare ruimten als Rijk en provincies zijn tot het inzicht gekomen dat het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen aanmerkelijk kan worden verminderd.

Nederland heeft, evenals België, het "CCR-Verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart" voor alle voor de binnenvaart openstaande wateren (waaronder de Maas) van toepassing verklaard. Het verdrag voorziet in een expliciet verbod op de lozing van scheepsafval, is gebaseerd op het principe "de vervuiler betaalt" en betreft hoofdzakelijk de wijze van omgang met de afvalstoffen om een ordelijke inzameling mogelijk te maken. Op het gebied van ladingafval gelden in Nederland afspraken die verder gaan dan het Verdrag.

Voor gemeentelijke havens heeft de Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten in 1997 een handleiding uitgebracht over milieuzorg. De handleiding, die voor de havenbeheerders aangeeft op welke wijze een bijdrage kan worden geleverd aan de vermindering van de verontreiniging van oppervlaktewater wordt inmiddels door 15 Nederlandse Maasgemeenten gebruikt.

Duitsland

Een wezenlijke vereiste voor de vermindering van de belasting van het oppervlaktewater uit diffuse bronnen is een overal toegepast milieuvriendelijk landgebruik. De grondslagen daarvan maken daarom deel uit van onderwijs- en adviesprogramma's, die helpen een aan de betreffende lokatie aangepast landgebruik te bevorderen.

Een belangrijke stap ter vermindering van de diffuse nutriëntenbelasting werd in Duitsland in januari 1996 gezet met de uitvaardiging van het Mestbesluit ("Düngeverordnung"), nadat in Noordrijn-Westfalen reeds jaren de verspreiding van gier door het Gierbesluit ("Gülleverordnung") was beperkt. De in het Mestbesluit geconcretiseerde basisprincipes van vakkundige bemesting moeten er toe leiden dat meststoffen zodanig op het land gebracht worden, dat de voedingsstoffen zoveel mogelijk door de planten kunnen worden opgenomen en daardoor verliezen richting grond- en oppervlaktewater maximaal vermeden worden. Het

Mestbesluit stelt de hoeveelheid voedingsstoffen (stikstof en fosfor) af op de opnamecapaciteit van de planten. De boeren dienen hiertoe een mestboekhouding bij te houden.

De aanwijzing van beschermde zones voor de drinkwaterwinning draagt eveneens bij tot de vermindering van diffuse nutriëntenbelasting van het water. In deze zones gelden voor een deel extra beperkingen met betrekking tot bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en landgebruik. Deze wettelijke regelingen worden aangevuld door maatregelen gebaseerd op de samenwerking tussen drinkwaterbedrijven en de landbouw. In dit kader vindt overleg plaats over milieuvriendelijke landbouwmethoden, waarbij de drinkwaterbedrijven bijdragen in eventuele extra kosten voor bescherming van het water.

Verder voert de aanwijzing van bufferstroken langs waterlopen, de verandering van akkerland in groengebieden en de aanplant van hagen als windvang of als bescherming tegen erosie tot vermindering van de belasting uit diffuse bronnen. Ook de verschillende nationale en internationale programma's voor natuur- en landschapsbescherming dragen hieraan bij.

Gezamenlijk

In mei 1998 zal in Metz in het kader van de Commissie een symposium plaatsvinden over de algemene problematiek en over de methodiek van inventariseren van de diffuse bronnen. In vervolg daarop zal door de Commissie een werkplan op dit punt worden afgesproken. De Commissie zal een gezamenlijke methode voor het kwantificeren van diffuse emissies ontwikkelen en in de loop van de eerste fase van het Actieprogramma een eerste inventarisatie uitvoeren. De aanpak van de diffuse bronnen in het Maasstroomgebied zal zoveel mogelijk worden geharmoniseerd met die in verwante internationale kaders. In de Commissie is inmiddels een begin gemaakt met het uitwisselen van gegevens over de diffuse verontreiniging van de Maas door stikstof en fosfor; deze uitwisseling zal worden voortgezet.

5.6 Voorkoming van calamiteuze verontreinigingen

In 1997 heeft de Commissie een aanvang gemaakt met het inventariseren van de risicobedrijven (SEVESO-bedrijven) vanuit het gezichtspunt van het risico voor calamiteuze verontreinigingen van de Maas.

De Commissie zal streven naar harmonisatie van de aanpak voor wat betreft de vermindering van de risico's voor de calamiteuze verontreinigingen, met inbegrip van de risico's door de binnenscheepvaart en andere vormen van transport.

5.7 Evaluatietabel voor de waterkwaliteit

Om een gezamenlijke evaluatie van de waterkwaliteit van de Maas mogelijk te maken zal door de Commissie een tabel met basiskwaliteitswaarden worden opgesteld op basis van de reeds goedgekeurde lijst van stoffen/parameters. Deze actie is nodig voor een geharmoniseerde beoordeling van de waterkwaliteitsgegevens.

5.8 Waterbodem

Het Verdrag behandelt in artikel 4 de problematiek van de waterbodems en de verontreinigde baggerspecie. Op dit punt kunnen de volgende lopende of geplande acties worden opgetekend:

Frankrijk

De ontwikkeling van de toestand wordt met name gevolgd door systematische controles van de kwaliteit van het zwevend stof in de Maas. Volgens de huidige stand van kennis schijnen het sediment en het zwevend stof in het Franse deel van de Maas zeer weinig verontreinigd. Overigens wordt er hier zeer weinig gebaggerd vanwege de afwezigheid van scheepvaart met grotere schepen.

Wallonië

De mogelijkheid tot nuttig gebruik van sedimenten door de landbouw en de industrie wordt bestudeerd.

Een besluit van de Waalse Regering van 30 november 1995 legt het beheer van de uit het rivierbed en de oevers van waterlopen en meren verwijderde stoffen vast en stelt in het bijzonder de modaliteiten vast voor het afvoeren van baggerspecie en zuiveringsslib. Er worden MER-onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de keuze van depots voor de berging van baggerspecie uit de Maas, na evaluatie van de kwaliteit van die specie.

Ook wordt voor de vaarwegen van het Maasstroomgebied een onderzoek naar de sedimenten van de waterbodems verricht

Vlaanderen

Vooraleer een sanering van de waterbodems kan worden overwogen is het nodig alle vormen van waterverontreiniging brongericht aan te pakken. Het maken van kaarten, waarop de verontreinigingsgraad en de ecologische effecten zijn aangegeven, is de eerste stap in de voorbereiding van een saneringsprogramma. Deze kaarten vormen, samen met de ecologische en functionele doelstellingen van de waterloop, de basis voor de prioriteitstelling voor de sanering van de waterbodems. Waterbodems die het sterkst verontreinigd zijn en grote ecologische effecten vertonen moeten het eerst worden gesaneerd. In de planperiode 1997 - 2001 van het Milieubeleidsplan worden dergelijke zones aangepakt in het kader van integraal waterbeheer. Voor de oeverstroken van waterlopen die regelmatig worden geruimd, wordt een specifieke regeling uitgewerkt (kwaliteitsdoelstellingen bodem).

Het Milieubeleidsplan onderscheidt bij de voorbereiding en uitvoering van de sanering van waterbodems de volgende deelacties:

- het karakteriseren van de waterbodems en het uitbouwen van het basismetnet kwaliteit waterbodems. In samenwerking tussen VMM en AMINAL wordt de "Triademethode" ontwikkeld. De doelstelling van de onderzoeksopdrachten "Methodologische studie van de inventarisatie, de ecologische effecten en de sanering van de bodems van de Vlaamse waterlopen" en "Karakterisatie van de bodems van de Vlaamse waterlopen" is het uitwerken van een pragmatische methode waarmee op systematische wijze de actuele ecologische kwaliteit van de waterbodems op het terrein kan worden beschreven. In eerste instantie gebeurt dit voor onbevaarbare waterlopen. De resultaten hiervan worden gebruikt voor de validatie van de methode en voor het opstellen van een eerste kaart van de waterbodemskwaliteit (afrondering eind 1998). Daarna wordt de methode uitgetest voor bevaarbare waterlopen. De daaropvolgende actie is de opmaak van een normering;
- het uitvoeren van de sanering van de waterbodems met het oog op ecologisch

- herstel. Het saneringsprogramma wordt opgemaakt op basis van prioriteiten, die onder meer worden afgeleid uit de kaart van de waterbodempkwaliteit;
- het uitwerken van een specifieke regeling voor de deponie van ruimingsproducten in de oeverzones van waterlopen in het kader van integraal waterbeleid. Daarbij worden kwaliteitsdoelstellingen geformuleerd.

Nederland

In het, met Maaswater gevoede, Julianakanaal en in een aantal havens langs de Maas zijn zwaar verontreinigde waterbodems aanwezig. De probleemstoffen zijn daarbij met name PAK's, zware metalen en in enkele gevallen PCB's. Ook de bodem van de uiterwaarden van de Maas is, op die plaatsen waar frequente overstroming optreedt, duidelijk verontreinigd door het afzetten van zwevend stof. Knelpunten ontstaan daar waar de vervuilde waterbodems een belemmering vormt voor landbouwkundig gebruik, de inrichting van de uiterwaarden en de ecosystemen in het Maasstroomgebied. Daarnaast zijn er problemen met het bergen van verontreinigde baggerspecie, die vrijkomt bij het op diepte houden van vaarweg en havens.

Met het oog op de sanering van waterbodems en voor de berging van nautische baggerspecie is in de provincie Limburg een MER-procedure doorlopen voor de locatiekeuze van depots voor verontreinigde baggerspecie. De MER-procedure voor de inrichting van de depots is nagenoeg afgerond. In de Getijdemaas en in de Maasdelta heeft verbetering van de waterbodempkwaliteit zelfs prioriteit. Sinds de afsluiting van het Haringvliet heeft zich een grote hoeveelheid vervuild slib op de waterbodems afgezet. In de verschillende riviertakken is nader onderzoek naar de urgentie van de sanering gaande. Thans wordt een proefsanering uitgevoerd in de Biesbosch. Een probleem bij het uitvoeren van de waterbodemsaneringen is veelal de verwerking van de vrijkomende verontreinigde baggerspecie. Het bestuurlijk traject gericht op de realisatie van een baggerdepot in het Hollands Diep is gestart. Na de aanleg kan met de saneringen worden begonnen. Hierbij zullen eerst de meest urgente lokaties worden aangepakt.

Gezamenlijk

De Partijen zullen elkaar informeren inzake hun beleid ten aanzien van het beheer van sedimenten in de Maas. Zij stemmen dit beleid naar behoefte af en beperken zoveel mogelijk het storten en het terugstorten, alsmede het verplaatsen in benedenstroomse richting, van verontreinigde baggerspecie in de Maas.

De Verdragspartijen zullen de hoeveelheid en de kwaliteit van het sediment in en aan de Maas inventariseren.

Er zal een gemeenschappelijke meet- en evaluatiemethode worden uitgewerkt.

De Commissie zal de doeltreffendheid van de verschillende methoden voor het omgaan met en de behandeling van verontreinigde baggerspecie onderzoeken.

5.9 Instandhouding en herstel van de ecologische kwaliteit

De Commissie heeft een inventaris opgesteld van de ecologisch waardevolle gebieden (zie rapport over de kwaliteit van de Maas in 1994). Zij zal de maatregelen in het kader van het ecologisch herstel van de rivier en waterloopkundige beheersmaatregelen, met name die voor de bestrijding van wateroverlast, op elkaar afstemmen.

Een bijzonder aspect van de ecologie van de rivier betreft de trek van de zalmachtigen, die als symbool voor de kwaliteit van het water van de rivier worden beschouwd. De migratie van deze vis kan niet worden veiliggesteld zonder de inrichting van goed functionerende vistrappen aan de bestaande stuwen.

Frankrijk

In de bovenloop van de Maas (departement Haute-Marne) hebben talrijke waterbouwkundige ingrepen en het kappen van oeverbossen geleid tot een wezenlijke verarming van het aquatisch ecosysteem. Op dit traject is, na een eerste actie die bestaat uit het plaatsen van drempels ter beperking van terugschrijdende erosie en het verbinden c.q. aansluiten van dode armen, een tweede herbeplantingsfase opgestart.

Het hele Maasgebied in de departementen van de Vogezen en de Maas is regionaal of nationaal, zo niet internationaal, biologisch waardevol. De Maas heeft hier over tientallen kilometers een natuurlijke dynamiek en een uitzonderlijk goede milieukwaliteit behouden. Dit systeem is in Frankrijk één van de laatst overblijvende vrij meanderende rivieren op kalksteen, die in een dergelijk goede staat verkeren. In het Maasdepartement is, voor de gehele lengte van de rivier, een riviercontract opgesteld dat door de betrokken plaatselijke overheden, de Franse Staat en het Agence de l'Eau is ondertekend. In dit contract zijn de doelstellingen inzake de uit te voeren werken en studies vastgelegd. Een belangrijke doelstelling is daarbij het herstel van het fysische milieu en van de vis-stand. Parallel hiermee lopen, met steun van de EU, ambitieuze programma's voor het beheer van de meest waardevolle gebieden en voor de extensivering van de landbouw. Voor 400 ha van de meest bijzondere natte graslanden is een speciaal beheer ontwikkeld.

In het departement van de Ardennen werken talrijke plaatselijke overheden aan de herbebossing van het stroomgebied van de Maas.

Momenteel bestaat er geen specifieke planning voor de inrichting van kunstwerken op het Franse deel van de Maas. Toch werd in het departement van de Ardennen de verplichting ingevoerd bij de laatste herziening van de vergunningen voor waterkrachtcentrales, om deze installaties aan te passen aan de normen inzake de mogelijkheid voor de trekvissen deze inrichtingen te passeren. Het bovengenoemde riviercontract in het departement van de Maas voorziet in een verbetering van de passeerbaarheid voor de trekvis van de stuwen en de waterkrachtcentrales.

Wallonië

Voor het dal van de Waalse Boven-Maas werd op 24 juni 1996 een riviercontract ondertekend door alle leden van het riviercomité die gebruikers of beheerders van van het Maasdal zijn (gewestelijke, provinciale en gemeentelijke autoriteiten, de Koning Boudewijn Stichting, Inter-Environnement Wallonie, industrieën, verschillende federaties en associaties, waterzuiveringsschappen, drinkwaterbedrijven, landbouworganisaties, universiteiten, bewoners, ...). Daarbij werden een aantal doelstellingen, voorzien van termijnen, vastgesteld, waarbij de algemene doelstelling voor de biologische functie van het aquatisch milieu is: "herstel van de biologische functie van de rivier, van zijn zijrivieren en van zijn omgeving". Onder de te ondernemen of in gang zijnde acties op het gebied van de bescherming en het herstel van ecologisch waardevolle zones zijn te noemen:

- beschermen van natuurlijke oevers en begroeiing tijdens baggerwerken;
- proeven met aquatische beplantingen en met alternatieve technieken voor oeververdediging;
- studies en programma's inzake de evaluatie van de biologische functie van oude rivierarmen en natuurlijke flora (paaiplaatsen) alsmede de voorwaarden voor behoud

- en ontwikkeling;
- instellen van natuurbeschermingsgebieden en klasseren en herstellen van de eilanden van de Waalse Bovenmaas door aankoop van terreinen;
  - onderzoek naar de toestand van het landschap aan de Waalse Bovenmaas met kartering en aanbevelingen voor het beheer.

De uitvoering van deze acties vindt plaats tussen 1996 en 2000. Over de voortgang wordt jaarlijks een kritisch rapport uitgebracht en een presentatie gegeven in een openbare zitting van het Parlement.

In Wallonië is het programma "Zalm 2000" het basisproject voor de migratie van trekvis. Het omvat niet enkel wetenschappelijke aspecten, in het bijzonder een herintroductieprogramma voor de atlantische zalm uitgaande van jonge zalmen van Schotse oorsprong, maar gaat ook over aanpassingen aan stuwen en waterkrachtcentrales, nodig om de stroomopwaartse en stroomafwaartse trek van zalmachtigen te bevorderen. Het probleem van de vrije migratie van vis in de Maas wordt in Wallonië sinds 1989 bestudeerd door een interdepartementale Commissie (Ministerie van Uitrusting en Vervoer - MET - en Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen en Leefmilieu - DGRNE -). Het MET is belast met de uitvoering van de bouw van vispassages aan de oude stuwen van de Maas, te beginnen bij de stuw van Lieze aan de Waals-Nederlandse grens. Vervolgens worden tegen 2002 de stuwen van Monsin en Angleur met vistrappen uitgerust, teneinde de as Noordzee - Maas - Ourthe en Amblève te openen. Daarna zullen de stuwen bovenstrooms van Luik verbeterd worden om tegen 2007 de Franse Maas en de Semois toegankelijk te maken.

Vlaanderen

De ecologische waarde van de overstromingsgebieden langs de Grensmaas is sterk aangetast door de recente grindwinningen en landbouwintensivering. Samen met Nederland (zie aldaar) onderzoekt Vlaanderen de mogelijkheden voor een grootschalig natuurontwikkelingsplan in de vallei van de Grensmaas. Aan de Vlaamse zijde voorziet het project de verlaging van de oevers over de volledige lengte van de Grensmaas en daarnaast de aftakking van nevengeulen en grindplassen. Deze voorstellen worden momenteel onderzocht. Met het project worden ook de mogelijkheden van andere functies en gebruikers in het toekomstige gebied bekeken. De afgelopen vijf jaar werden reeds terreinen opgekocht en in beheer genomen als gidsprojecten voor het ontwikkelingsplan. De inspanningen op het gebied van het integrale waterbeheer richten zich op het herstel van het contact met beekmondingen, het herstel van oevers en de afstemming met de recreatie op de rivier en de grindplassen.

Nederland

In Nederland wordt uitgegaan van integraal waterbeheer. Hierbij wordt rekening gehouden met de relaties tussen kwaliteits- en kwantiteitsaspecten van het oppervlaktewater en het grondwater (de interne functionele samenhang) en de relaties tussen het waterbeheer en andere beleidsterreinen zoals natuurbeheer, ruimtelijke ordening en milieubeheer (de externe functionele samenhang). Daarenboven is er in het beleid een nadrukkelijke samenhang tussen maatregelen voor bescherming tegen hoogwater en natuurontwikkeling.

De Maas vormt onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland. Voor het ecologisch herstel van de Maas is verwerving, inrichting en beheer van oevergronden en andere delen van het winterbed noodzakelijk. Ruim 5000 ha landbouwgrond zal uiteindelijk een natuurfunctie krijgen. Deze maatregelen dragen bij aan de ontwikkeling van de Maas tot natte verbindingsas tussen ecologisch belangrijke gebieden, waaronder de Grensmaas en Fort Sint Andries. Daarnaast zijn er verschillende natuurontwikkelingsprojecten in voorbereiding, al dan niet in samenhang met maatregelen ter beperking van hoogwateroverlast. De aanleg op sommige trajecten van natuurlijke oevers en plaatselijk

overlast. De aanleg op sommige trajecten van natuurlijke oevers en plaatselijk van nevengeulen, paai- en opgroeiplaatsen voor vis maakt deel uit van het plan.

Voor het hierboven bij "Vlaanderen" genoemde grootschalige plan voor herinrichting van de Grensmaas is in 1995 een MER-procedure opgestart voor het Nederlandse deel. Dit plan wordt sinds 1997 samen met de herinrichtingsplannen voor de Zandmaas (het gedeelte van de Maas tussen de Grensmaas en de Getijdemaas) gecombineerd in één project "De Maaswerken".

In de Getijdemaas (met name Bergsche Maas, de Amer, het Hollands Diep) en in de Maasdelta (Haringvliet) worden projecten uitgevoerd voor de bescherming van ecologisch belangrijke buitendijkse gebieden tegen oeverafslag. Daarnaast zullen ook hier op een aantal plaatsen natuurvriendelijke oevers worden aangelegd en natuurontwikkelingsprojecten worden uitgevoerd. Deze zijn gericht op het vergroten van het oppervlak aan ondiepe gebieden (onder andere voor paaimogelijkheden voor vis) en het herstel van gevarieerde oeverbegroeiingen. In het ecologisch belangrijke gebied de Biesbosch worden de vervuilde waterbodems gesaneerd. Momenteel wordt onderzocht op welke wijze de Haringvlietssluisen meer natuurvriendelijk beheerd kunnen worden, door de invloed van het getij te vergroten, zodat een dynamischer ecosysteem wordt verkregen.

Bij de stuwen te Lith, Sambeek, Belfeld, Roermond en Linne zijn in de periode van 1987 tot heden vispassages aangelegd. Daarnaast zijn vispassages gerealiseerd in een aantal belangrijke zijrivieren, zoals de Dommel, de Swalm, de Roer en de Geul. De nog ontbrekende vispassages zullen vóór 2002 bij Grave en Borgharen worden aangelegd en vóór 2010 in de belangrijke zijrivieren.

Van trekvis (anadrome, katadrome en stroomminnende zoetwatersoorten) worden de migratieroutes jaarlijks onderzocht. De migratieroutes van de anadrome vissoorten worden op dit moment onder andere onderzocht met behulp van zeeforellen die met een zender zijn uitgerust. Het doel hiervan is het achterhalen van de trekroutes en het onderzoeken van de bereikbaarheid van de paaiplaatsen. Voor de Haringvlietssluisen worden de mogelijkheden voor een meer natuurvriendelijk beheer onderzocht. Hierdoor moet een verbeterde intrek van anadrome en katadrome vissoorten en een grotere invloed van het getij ontstaan, zodat een dynamischer ecosysteem ontstaat. Verder wordt er onderzoek gedaan naar de gevolgen van (een reeks van) waterkrachtcentrales op de ontwikkeling van de visstand.

De Nederlandse minister die bevoegd is voor de visserij heeft aangekondigd voornemens te zijn, de vangst van zalm en zeeforel in de binnenwateren, de kustwateren en de 12-mijlszone het hele jaar te gaan verbieden.

Gezamenlijk

De Commissie zal de acties van de verschillende Partijen afstemmen voor wat betreft de instandhouding en het herstel van een gediversifieerde levensgemeenschap, o.m. de maatregelen om de voortplanting en de migratie van vis te bevorderen.

Het is mogelijk bepaalde acties uit te voeren, die effecten hebben op zowel het hoogwaterbeheer als op de verbetering van de ecologische kwaliteit. De Partijen zullen deze eerste fase van het Actieprogramma benutten om deze problematiek verder te onderzoeken, gericht op een meer integraal beheer.

5.10 Informatieuitwisseling

De Commissie dient als forum voor de uitwisseling van informatie over de Maas tussen de Verdragspartijen. Daarnaast streven de Partijen, elk voor zich zowel als gezamenlijk, naar een goede informatieuitwisseling met het publiek. Hierdoor verzekert de bevoegde overheid een goede uitstraling van de werkzaamheden van de Commissie.

Frankrijk

Een wet van 17 juli 1978 en een rondschrijven van de Eerste Minister van 14 februari 1994 organiseren in Frankrijk het recht op informatie over het geheel van de gegevens betreffende het milieu. De beginselen van deze wet en de jurisprudentie van zijn toepassing houden het beginsel van grote doorzichtigheid in de communicatie in.

In het Franse deel van het stroomgebied van de Maas wordt de informatie van het publiek en van de autoriteiten over het waterbeleid ook verspreid door middel van het driemaandelijks bericht van de organisaties van het "Bassin Rhin-Meuse" (Comité de bassin en Agence de l'eau), getiteld "Rhin-Meuse Informations". Rapporten en bijzondere studies worden systematisch vermeld in dit bericht en geregistreerd door het Internationaal Waterbureau (Office International de l'Eau). Verder is onlangs een Internet site geopend (<http://www.eaufrance.tm.fr/aerm>). Voorts worden de gegevens over water die de verschillende verantwoordelijke instanties produceren en die van algemeen belang zijn samengebracht in gegevensbanken, nationaal en per stroomgebied. De "Banque de l'Eau Rhin-Meuse" (BERM) zal in de loop van de eerste fase van het Maasactieprogramma operationeel worden.

Wallonië

Behalve door rapporten en informatieve brochures (bijvoorbeeld in de rapporten over de toestand van het Waalse milieu) wordt het publiek geïnformeerd over de ontwikkelingen aan de Maas door een Internetpagina van het Directoraat-generaal van Natuurlijke Hulpbronnen en Milieu (<http://www.mrw.wallonie.be/dgrne/>). Voorts vindt bewustmaking van de bevolking plaats langs de weg van riviercontracten (o.m. het riviercontract voor de Bovenmaas).

Vlaanderen

Jaarlijks worden rapporten gepubliceerd over de kwaliteit van het oppervlaktewater en het afvalwater. Per bekkencomité zal in de toekomst eveneens een bekkenrapport worden opgemaakt, dat verbonden is aan een maatschappelijk debat. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een MIRA-rapport (Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen) opgesteld. De gegevens over de waterkwaliteit zijn terug te vinden op de Internet pagina van de Vlaamse Milieumaatschappij (<http://www.vmm.be>).

Het Decreet Bestuurlijk Beleid van 12 december 1990 legde de grondslag voor de oprichting van de milieudatabank. Hierin werden een aantal voorzieningen getroffen met betrekking tot de samenwerkingsverbanden tussen een aantal pararegionalen en de Vlaamse administratie voor wat betreft de uitwisseling van gegevens en de samenwerking van de betrokken instellingen in de milieusector. Op 31 juli 1992 heeft de Vlaamse regering hieraan uitvoering gegeven door de goedkeuring van het Besluit houdende de regeling van de samenwerking tussen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de milieuparastaten inzake de oprichting en de organisatie van een milieudatabank. De milieudatabank heeft tot doel alle in Vlaanderen bestaande informatie over het leefmilieu beschikbaar te stellen, voornamelijk voor consultatie, als één geïntegreerd logisch geheel. Hierbij moet erover gewaakt worden dat alle gegevens met elkaar in relatie kunnen worden gebracht, wat eisen oplegt aan codificaties, beschikbaarheid, datakwaliteit, technische middelen en beveiliging.

Een en ander dient afgestemd te worden op de evolutie in Europees verband (Informatienetwerk EIONET en Thematisch Centrum Gegevenscatalogus CDS). Basisgedachte daarbij is, het uitwisselen van milieugegevens niet te realiseren door het bouwen van een gecentraliseerde databank, maar door toegang te verschaffen tot de gegevens op hun originele locatie.

Nederland

Het Nederlandse (integrale) waterbeleid is opgeschreven in de opvolgende Nota's Waterhuishouding en in de provinciale Waterhuishoudingsplannen. Het beheer is opgenomen in het Beheersplan Rijkswateren en de Beheersplannen van de waterschappen voor de regionale wateren. Deze nota's, plannen en vele onderzoeksrapporten zijn vrij beschikbaar voor het publiek. De Vierde Nota Waterhuishouding, die in 1998 zal verschijnen, is grotendeels tot stand gekomen via een open planproces, waarbij de verschillende belangengroepen brede inspraak hadden.

Als informatiekanalen zijn verder te noemen de "De Water"-nieuwsbrief over integraal waterbeheer, de informatiekant van de projectdirectie "De Maaswerken", de informatiekant over het Haringvliet en de Internetsite "Waterland" (<http://www.waterland.net>).

Gezamenlijk

Vanaf 1999 zal de Commissie een jaarverslag en een rapport over de resultaten van het homogene meetnet voor de Maas uitbrengen.

De Commissie zal tevens veel aandacht besteden aan de communicatie tussen de Partijen voor wat betreft het integrale waterbeheer.

5.11 Onderzoek en ontwikkeling

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van het, al dan niet gezamenlijke, projectmatige onderzoek van de Maas en van relevante ontwikkelingen.

Frankrijk

De natte zones en de uiterwaarden van de Maas in Frankrijk vormen uitzonderlijke ecosystemen, waarvan het functioneren en de biologische diversiteit de opname in talrijke inventarissen rechtvaardigt, onder andere die in Natura 2000 in het kader van de Europese Habitatrictlijn. Voorts vormen zij sinds 1995 onderwerp van belangrijke onderzoeksprogramma's, waarbij hun functioneren als filter voor het water en dus hun zelfreinigend vermogen bestudeerd worden. Door meer verfijnde regelingen zal het mogelijk worden rekening te houden met de bijzondere eigenschappen van deze gebieden en de doelmatigheid te beoordelen van verschillende vormen van landgebruik.

Een haalbaarheidsstudie werd uitgevoerd naar de aanpassing van het model Pegase aan de rivieren van het Franse Rijn- en Maasbekken. Deze studie had met name betrekking op de Franse Maas en haar belangrijkste zijrivieren. De resultaten werden als zeer bevredigend beoordeeld en voorzien is de werkzaamheden, die nodig zijn om routinematig gebruik van dit hulpmiddel bij de besluitvorming mogelijk te maken, voort te zetten.

Een hulpmiddel voor de evaluatie van de kwaliteit van het fysisch milieu, complementair aan de evaluatiesystemen voor de waterkwaliteit en de biologische kwaliteit, werd ontwikkeld voor het Rijn- en Maasbekken. Een programma voor de systematische inzameling van

gegevens, met name gericht op de Franse Maas, werd in 1997 gestart. Parallel daaraan werd in 1997 een nationaal evaluatiesysteem voor de kwaliteit van het fysisch milieu uitgewerkt op basis van het systeem dat reeds gebruikt werd voor het Rijn- en Maasbekken. Het nieuwe systeem zal in 1998 worden getest.

Wallonië

Met steun van de overheid vinden in Wallonië onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's plaats op het gebied van schone technologie en van leefmilieu. Hiertoe wordt aan innoverende bedrijven steun verleend.

Verder vinden studies plaats inzake ecotoxiciteit van het water, de berekening van vrachten van verontreiniging via het rekenkundige model Pegase (Planning en Beheer bij de watersanering), aan de ontwikkeling waarvan actief door het Waas Gewest wordt deelgenomen.

Het Waals Gewest ondersteunt de wetenschappelijke instellingen op vele beleidsterreinen verband houdende met milieu en met name het aquatische milieu.

Vlaanderen

De jaren negentig worden op milieuvlak gekenmerkt door een aanzienlijke stijging van het aantal beleidsplannen en maatregelen. Het MIRA-rapport (Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen), het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en de AWP-publicaties van de VMM kunnen als voorbeeld dienen. Dit leidt direct of indirect tot een verhoging van het aantal onderzoeksprojecten.

Het huidige onderzoek wordt gericht op het decretaal vastgestelde Milieubeleidsplan 1997 - 2001, dat zich via de milieujaarprogramma's zal toespitsen op bepaalde onderwerpen. Onderzoeksprojecten die in een ruimer kader kunnen worden geplaatst en zowel fundamentele als toegepast wetenschappelijke en beleidsondersteunende elementen bevatten, bieden op langere termijn bijkomende voordelen.

Nederland

In het kader van de MER-rapportage voor de werken aan de Grensmaas en de Zandmaas vinden verschillende onderzoeken plaats. Zo worden de effecten van baggeren op het ecosysteem onderzocht en wordt gekeken naar de morfologische ontwikkeling van een verdiept of verbreed riviervak.

Analoog aan het project "Ecologisch herstel Rijn" is het project "Ecologisch herstel Maas" gestart, waarin o.a. de effecten van onregelmatige afvoer op het ecosysteem in de Grensmaas worden onderzocht. Daarnaast lopen er ecologische netwerkstudies in het Nederlandse deel van de Maas. Op waterbodengebied worden de ecotoxicologische effecten van microverontreinigingen op de bodemfauna van de Maas onderzocht.

Vanaf 1999 starten de integrale verkenningen van de Maas, waarbij door een brede inventarisatie en kartering alternatieven voor de inrichting van de rivier worden verkend.

Ten behoeve van een verdergaande toetsing van effluënten afkomstig van puntbronnen wordt in Nederland gewerkt aan een methodiek voor "totaal effluent beoordeling". Het betreft een systeem van biologische toetsen zoals onder meer afbreekbaarheid, toxiciteit, mutageniteit en bioaccumulatie.

Gezamenlijk

Eind 1997 startte een LIFE-project voor een periode van 3 jaar inzake de opzet en standaardisatie van een nieuwe biotische index, gebaseerd op de analyse van de structuur van de vistand, voor de evaluatie van de ecologische kwaliteit van het stroomgebied van de Maas. Aan dit project nemen gespecialiseerde instituten uit Frankrijk, Wallonië, Vlaanderen en Nederland deel.

Eind 1997 startte ook een LIFE-project inzake de analyse en de vergelijking van methoden voor de schatting van de industriële lozingen in de landen/gewesten van het stroomgebied van de Maas. Aan dit project wordt deelgenomen of medewerking verleend door de bevoegde diensten in Frankrijk, Wallonië, Vlaanderen, Noordrijn-Westfalen en Nederland.

Op initiatief van de Commissie vindt thans overleg plaats tussen de diverse bevoegde en betrokken overheden over de mogelijkheid om te komen tot één eenduidige internationale kilometrering van bron tot monding. Deze zou de verschillende thans in gebruik zijnde nationale, niet op elkaar aansluitende, systemen moeten vervangen. De Commissie is van mening dat één kilometrering voor de Maas een symbool zal zijn voor de groeiende internationale samenwerking aan deze rivier.

6. UITVOERING VAN HET ACTIEPROGRAMMA

De acties van het Actieprogramma "Maas" worden door de Verdragspartijen, elk voor zich en op hun eigen kosten, uitgevoerd. Waar dit door de omstandigheden nodig of mogelijk is, kunnen de Partijen bilateraal of multilateraal gezamenlijk projecten uitvoeren. Voorts worden een aantal werkzaamheden, zoals hierboven aangegeven, gezamenlijk in de Commissie uitgevoerd.

Na vaststelling van dit Actieprogramma "Maas" door de regeringen van de Verdragspartijen, zal de Internationale Maascommissie in het jaar 2000 een tussenrapportage uitbrengen over de vorderingen van de uitvoering van de eerste fase en de voorbereiding van de tweede fase van het Actieprogramma. Deze tussenrapportage zal in dat jaar in een Ministersconferentie besproken worden, waarbij eventuele bijstellingen van het Actieprogramma kunnen plaatsvinden. De eindevaluatie van de eerste fase van het Actieprogramma "Maas" zal in het jaar 2003 plaatsvinden.

***